

Highlights broedseizoen 2008

Sternenschiereiland Zeebrugge

Eric WM Stienen & Wouter Courtens

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Kliniekstraat 25

1070 Brussel

Aantal sternens sterk achteruitgegaan

Ten opzichte van 2007 is het aantal broedparen van Grote Stern en Visdief sterk achteruitgegaan. Vooral het aantal Grote Sterns was bedroevend laag. Daar waar we van deze laatste soort in de voorgaande jaren nog 1000 tot zelfs meer dan 4000 broedparen konden optekenen, waren het er dit jaar slechts 249. Ook de Visdief ging sterk in aantal achteruit. Er werden 2003 nesten geteld, bijna 800 minder dan in 2007. Daar staat tegenover dat de Dwergstern het heel goed heeft gedaan. Er werden 52 nesten op de Baai van Heist geteld en nog eens 125 op het Sternenschiereiland.

Broedhabitat sternenschiereiland steeds minder geschikt

In 2004 werd vooropgesteld dat de sternens 22 ha geschikt broedhabitat tot hun beschikking moesten hebben. Anno 2008 is daarvan nog niet de helft gerealiseerd. In voorgaande jaren waren er op de huidige 10 ha nog veel open, zandige stukken beschikbaar voor Visdief en Grote Stern, maar die patches waren dit jaar door vegetatiesuccessie redelijk schaars geworden. Voor aanvang van het broedseizoen werden wat werken uitgevoerd om het habitat te verbeteren (wegschuiven van helmgrasvegetatie en openschuiven van schelpenstukken). Dat leidde tot een lichte verbetering, maar hierdoor krijgen distels vrij spel wat ook niet optimaal is voor sternens. Een verdere verbetering van het huidige broedareaal zal dus niet eenvoudig zijn, een verdere achteruitgang ligt eerder in de lijn van de verwachting. Volgend jaar verwachten wij vele duizenden nieuwe rekruten. Dit zijn de nakomelingen van het extreem goede seizoen van 2007. Deze zouden in principe het voortbestaan van de populatie weer voor een paar jaar moeten verzekeren, maar als die geen geschikt broedgebied vinden zullen ze naar elders verhuizen. Een gemiste kans.

Katten verorberen wel honderd volwassen sternens

Dit jaar hadden we op het sternenschiereiland te kampen met een enorm hoge predatie door verwilderde katten. Deze roofdieren verrassen de broedende sternens 's nachts op hun nest. De sternens worden vrijwel geheel verorberd; alleen de vleugels en de poten blijven meestal liggen. We hebben bijna honderd verorberde sternens gevonden. De meeste resten waren afkomstig van Visdieven maar er zaten ook enkele Dwergsternens tussen. Later in het seizoen werden ook wat kuikens het slachtoffer. Op een populatie van ongeveer 2000 broedparen, is dat een behoorlijk grote impact. Intensief wegvangen van de katten vlak voor het broedseizoen behoort tot de oplossingen. Nog beter zou zijn om te voorkomen dat de katten (en straks ook de vos?) het schiereiland kunnen bereiken. Er kan gedacht worden aan het bouwen van een afrastering of het graven van een sloot daar waar het schiereiland aan de oostdam grenst.

Grote meeuwen verspreiden zich tot in Knokke Zoute

Het was al voorspeld door het INBO, maar nu worden die voorspellingen ook bewaarheid. De Zilvermeeuw en de Kleine Mantelmeeuw, die tot voor kort netjes in kolonieverband broedden in de westelijke voorhaven van Zeebrugge, zijn zich nu aan het verspreiden. In de westelijke voorhaven zijn er de voorbije jaren delen van de bestaande meeuwenkolonies verdwenen als gevolg van havenwerken en ook deed de vos haar intrede aan deze kant van de haven. Als gevolg daarvan hebben de meeuwen zich deels verplaatst naar bestaande kolonies elders in het havengebied en naar kolonies in Oostende, Nederland en Frankrijk. In 2008 werd een enorme toename vastgesteld van het aantal meeuwen dat op de daken van bedrijven in de voorhaven broeden (in totaal 136 broedparen in 2008), er werden solitaire broedkoppels vastgesteld op allerlei nieuwe sites in en rond de voorhaven (langs de oostdam, langs de westdam en op de Baai van Heist). Er werd een kleine kolonie (37 nesten) gevormd op de dam langs het Britanniadok. In Knokke-Heist werden 3 nesten gevonden op daken van gebouwen. In Knokke Zoute moest de brandweer erbij komen om een pullus en een kippend ei van een dak te verwijderen. Er werden maar liefst 9 nesten gevonden op het Sternenschiereiland. Twee van die laatste meeuwen hadden zich erop toegelegd om sternenuikens te verorberen.

Succesvol broedgeval van Dougalls Stern

Het is alweer van 1984 gelden dat er in België een zuivere Dougalls Stern heeft gebroed. Net zoals destijds in het Zwin was ook de Zeebrugse Dougallsstern gekoppeld met een Visdief. Het betrof een vrouwtje voorzien van London-ring, waarschijnlijk afkomstig uit Ierland. Het koppel heeft met succes een kuiken grootgebracht. De Dougalls Stern is niet alleen in België uiterst zeldzaam. In heel Europa broeden er maar 1800 tot 1900 koppels, met vooral grote populaties in Ierland en op de Azoren.

Zeehonden op het sternenschiereiland: een aanwinst of last?

Het sternenschiereiland werd in het broedseizoen bijna dagelijks bezocht door zeehonden. Zowel Gewone Zeehond (maximaal 2 ex.) als Grijs Zeehond (maximaal 2 ex.) kwamen met hoogwater aan land. Ze verkozen vooral de punt van het schiereiland en het baaitje om te rusten. Juist daar bevonden zich ook belangrijke kolonies van Dwergstern. Het is niet uitgesloten dat nachtelijk bezoek door zeehonden in het vroege voorjaar de oorzaak was van het plotseling verdwijnen van een initiële (en zeer grote) vestiging van Dwergsterns. Naar alle waarschijnlijkheid waren dit geen 'wilde' zeehonden, maar zeehonden die in de Baai van Heist worden uitgezet na revalidatie. Van 1 exemplaar hebben we inderdaad de groene tag gezien waarmee hij was gemerkt. Het is een lastige situatie want enerzijds wordt de komst van zeehonden natuurlijk toegejuicht, maar anderzijds is het schiereiland veel te klein om naast de sterns ook nog zeehonden te kunnen herbergen. Misschien zou het toch beter zijn om gerevalideerde zeehonden in het vervolg wat verder weg van de broedplaatsen van kustbroedvogels los te laten.

Wisselend succes

Hoewel de juiste cijfers nog moeten worden berekend, kunnen we toch al iets zeggen over het broedsucces. Dat verschilt sterk per soort. De Grote stern heeft een zeer slecht broedseizoen achter de rug. De 249 koppels brachten in totaal slechts 1 jong groot. De kolonies waren gewoonweg te klein waardoor vrijwel alle eieren werden gepredeerd. Ook de Dwergstern kende een slecht seizoen. Er zullen waarschijnlijk wel enkele kuikens zijn uitgevlogen, maar veel zullen het er niet zijn. Voor de Visdief was het dan weer een goed broedseizoen. Als de oudervogels tenminste niet werden opgegeten door katten, waren ze vrijwel altijd in staat om 1 of 2 kuikens groot te brengen. De Komeeuwen brachten meer dan 1 vliegvlug kuiken per paar groot en ook vlogen er minstens 3 Zwartkopmeeuwen uit.

Stormloop van nieuwsgierigen

Normaal gezien is de toegang tot het eiland beperkt tot een selecte groep vergunninghouders, maar dit jaar kwamen daar heel wat nieuwsgierigen bij, sommigen met en anderen zonder vergunning. Er werden dit jaar maar liefst 7 verschillende beeldkunstenaars vastgesteld op het sternenschiereiland. Uiteraard hadden al deze fotografen en filmers een geldige vergunning. Anderen wisten dan weer een dagvergunning te bemachtigen. Daarnaast werd het schiereiland ook bezocht door niet gerechtigde personen. Het is gebleken dat medewerkers van de bewakingsfirma, overigens nietsvermoedend van hun impact, geregeld de broedplaats betreden. Een ander persoon die blijkbaar langs de oostdam werkt maakt zich schuldig aan sluikestorten. Twee keer werd gazonmaaisel op het schiereiland gedumpt. Ook ligt het schiereiland bezaaid met door olie bevuilde doeken. Een onbekend persoon bezoekt 's nacht het eiland met zijn/haar hond – funest uiteraard tijdens het broedseizoen. Er is duidelijk nood aan regulatie en een betere communicatie.

Windmolenslachtoffers

Hoewel we de eindbalans nog moeten opmaken, is het nu al duidelijk dat het aantal windmolenslachtoffers gevoelig lager dan in andere jaren. De sterns broedden in 2008 een stuk verder van de molens dan in de jaren daarvoor. Daardoor vlogen ze bij verstoring een stuk verder van de molens vandaan dan gebruikelijk. Ook hadden we de indruk dat er, zeker vroeg in het seizoen, veel minder vliegbewegingen waren over de oostdam. En er waren natuurlijk minder broedparen dan vorig jaar.